

zpravodaj

Listopad — prosinec 1983

Číslo 8 s vánoční přílohou

Kčs 1,—

Poděkování

Končí rok 1983. Rok, ve kterém se udělalo mnoho dobré, užitečné práce. Každý náš občan plnil svou občanskou povinnost dle svých sil a schopností — a všichni dohromady jsme udělali velký kus práce na naší cestě k nové, lepší společnosti — společnosti socialistické.

Zvláštního ocenění si zaslouží dobrovolná práce navíc. Bez ní by nebylo našeho bohatého společenského, kulturního, sportovního i občanského života. Jsou to poslanci a funkcionáři našeho městského národního výboru, funkcionáři stranických, masových a zájmových organizací i jejich členové, jsou to dělníci, družstevníci i příslušníci inteligence — ti všichni přinesli svůj díl pro splnění úkolů, nezbytných pro náš dobrý a šťastný život. Proto jménem komunistické organizace ve městě, jménem městského národního výboru, jménem místního výboru Národní fronty děkujeme všem za činnou práci a věříme, že i v novém roce budete přispívat s uvědomělým elánem, iniciativou a svědomitostí k dalšímu rozvoji naší socialistické vlasti!

ing. Jiří Kučera

Ivo Zdražil

Zdeněk Mařík

Klidné, mírové vánoce!

L. Procházková: Štěpánská koleda

Přejeme všem našim občanům, aby zaslouženě po celoroční poctivé práci v klidu a v dobré osobní, rodinné a občanské pohodě prožili svátky míru a pokoje s vědomím, že jen poctivá práce jim umožnila štěstí a radost ze vzájemných překvapení i optimistický výhled do budoucna.

PŘÁNÍ DO NOVÉHO ROKU

NARODILO SE DÍTĚ. Přišlo na svět bezmocné, ale s bezmeznou touhou žít. Přejeme všem dětem, od narození až po dospělost, aby žily svůj život šťastně, radostně a v optimismu. A naši povinností je jim podmínky pro takový život připravit. Je to předně život v míru, v dalším rozmnožení hmotných a sociálních jistot, ale také vytvoření láskyplného, příkladného rodinného i občanského života. Ať tedy všem dětem kvete život těmi nejkrásnějšími květy lidskosti!

NOVOMANŽELÉ nastupují společnou cestu. Slibují si věrnost, lásku, pomoc, pochopení. Přejeme všem manželským párům, bez ohledu na délku společného života, aby nejen oni, ale i jejich rodiče, kteří je vychovali, i jejich děti, které vychovávají nebo budou vychovávat, byli hrdí na jejich lidské vlastnosti, trpělivost, toleranci, pracovitost i příkladné soužití. Hodně společného štěstí a radosti v roce 1984!

ŠTASTNÝ ČLOVĚK, který pracuje. Práce je otcem, příroda matkou veškerého lidského blahobytu, napsal Karel Marx. A aby nám příroda dala co nejvíce podmínek blahobytu, o to se přičiňuje každý, kdo pracuje na kterémkoliv pracovišti. Přejme si tedy navzájem, aby každá naše práce byla plodná, efektivní, kvalitní a rozmnožovala naše společné národní hospodářství. Buďme tedy dobrými hospodáři. Sejmě jen takové semeno, které nám dá nejvyšší možnou úrodu! A toho dosáhneme jedině kolektivní prací a úsilím. Přejme si proto, aby nám práce byla prvotní životní potřebou, neboť jak budeme pracovat, tak budeme žít!

STARÝ ČLOVĚK. Ztělesňuje symbiózu mezi bývalým a budoucím životem. Tvář je zvrásněna, vlasy dávno zbledly, krok se zpomalil, dech zkrátil. A přece k celé jeho generaci musíme cítit úctu, vážit si jej, pomáhat mu. Vždyť bez jeho života by nebylo ani našeho života. A žil „jen“ 34 320 dnů! Ale co starostí prolétlo jeho hlavou, co práce přešlo jeho rukama, co lásky nezištně rozdal těm, co přišli po něm. Jedním ze základních požadavků lidskosti je úcta ke stáří. Přejeme proto všem z té starší generace, aby se s hrdostí ohlíželi zpět na svůj život, na odevzdanou práci, aby žili v úctě i poděkování mezi námi ještě mnoho let a viděli, že správu společnosti předali do dobrých rukou a že morální úroky jim zajišťují dobré a klidné stáří.

PŘÁTELSTVÍ je velký dar a mnohdy silnější než láska. Přátelství je nezištné. Proto si vážíme každého přátelství, ať osobního nebo kolektivního a zvláště toho, které zajišťuje solidaritu pracujících ve společném boji o naplnění ideálů o beztrždní společnosti. Usilujeme proto o další rozvíjení a utužování přátelství mezi pracujícími celého světa a socialistickými státy zvláště. Přejme si proto, aby heslo Proletáři všech zemí, spojte se! vítězilo v dalších bojích o sociálně spravedlivou společnost. Přejme si a bojujme za mír na celém světě!

Svým přátelům ve Slavkově zaslala přání rodina Oganěsanová z Baku prostřednictvím Anděly Dvořákové, u níž po několik návštěv bydlela a s níž si ještě stále celá rodina dopisuje.

*

Společně za další rozvoj našeho města!

ZDENĚK MAŘÍK,
předseda městského národního výboru

Vážení občané!

Vstupujeme do roku 1984, do druhé půle volebního období, v němž Vaši zástupci — poslanci městského národního výboru — budou dále usilovat o naplnění volebního programu za Vaší aktivní účasti i pomoci. Jsme rádi, že se zvyšuje důvěra ve sbor Vašich zástupců, kteří s nejvyšší odpovědností řeší problémy života v našem městě, které život zákonitě hromadí, a řešení problémů se daří právě jen kolektivní práci i odpovědnosti. Nejsou to úkoly malé. Modernizace života postupuje mílovými kroky kupředu a vyžaduje si značných finančních, materiálových i pracovních prostředků, se kterými je třeba uváženě hospodařit. Právě proto jsou vypracovány volební programy, ve kterých jsou — za Vaší pomoci, na základě Vašich námětů a požadavků — zakotveny nejdůležitější problémy života města s tím, že ve svém vlastním zájmu je také pomůžete realizovat. O tom, jakou škálu problémů musí během roku MěNV řešit, podává svědectví jednání rady a plén národního výboru, jak o nich občané, kteří se nemohou osobně plén MěNV zúčastnit, informujeme prostřednictvím našeho Zpravodaje. A nejen to: podává zprávu i o tom, jak která organizace NF, instituce, závody i občané se podílejí na realizaci těchto plánů a problémů. Jsou to radostná svědectví a všem, kteří jakkoliv a na kterémkoliv místě pomáhají MěNV, patří upřímný dík a veřejné ocenění.

Vysoce hodnotíme Vaši spolupráci s poslanci MěNV i členy občanských výborů. Pokračujte v této spolupráci a získávejte pro ni další občany. Zlepšila se i spolupráce masových a zájmových organizací NF s národním výborem a to je další doklad úzkého sepětí a kolektivního řešení problémů města. Oceňujeme i zlepšenou spolupráci našich závodů na řešení stěžejních úkolů volebního programu, zvláště při ozelenění města a při výstavbě nového koupaliště. Věříme, že společným úsilím tuto dominantní stavbu dokončíme do léta 1984 a pak poznáme, do jak záslužné práce jsme se pustili.

Ale pak již klepnu na dveře další úkoly: přístavba nového pavilónu polikliniky, zahájení přípravy staveniště nového autobusového nádraží, aby naše

náměstí se stalo — po dokončení malého obchvatu města — klidovou částí města a hlavně je třeba pokračovat ve výstavbě bytů na Zlaté hoře a rodinných domků Pod zámeckou zahradou. Také dokončení chodníků v ulicích bude náročné na pomoc občanů. Jedním z nejdůležitějších úkolů bude projekční příprava výstavby vodovodu pro Vážany, kde je stále méně nezávadné užitkové vody, a dořešení opravy pohostinství, aby byly vytvořeny lepší předpoklady pro společenskou a kulturní činnost. Usilujeme také o přípravu výstavby smuteční síně, kde nás brzdí nedostatek finančních prostředků, ale nechceme se ukvapit ve snaze vytvořit dílo, které nás bude reprezentovat i v dalším století. Ve společenském životě chceme zvyšovat kulturu všech akcí i přitažlivost vzdělávací činnosti, zvláště u mládeže, žáků škol a učilišť. Snažíme se prohlubovat i práci Sboru pro občanské záležitosti, aby lidské vztahy byly založeny na zásadách socialistického humanismu.

Není možno několika slovy obsáhnout všechno. Problémů je mnohem víc a víc. Svědčí o tom kritické připomínky, náměty i návrhy na řešení problémů. Jsme za ně vděční, neboť čím více občanů si uvědomí, že národní výbor je jejich orgánem, že pomáhat mu v činnosti je i v jejich vlastním zájmu, o to víc bolavých i běžných problémů úspěšně vyřešíme ke spokojenosti všech.

Přeji všem občanům, rodinám a pracovním kolektivům hodně úspěchů v práci, osobní i kolektivní životní pohodu při vědomí, že všichni pomáháme rozvíjet a zdokonalovat život nejen sobě, ale hlavně těm, ve které vkládáme veškeré naděje — našim dětem. Pevně věřím, že rok 1984 bude pro nás rokem mírovým, neboť jen v míru můžeme realizovat úspěšně své plány na šťastný život. Udělejme tedy všechno pro to, aby bilance naší práce na konci roku 1984 byla aktivní.

Městský národní výbor informuje

17. schůze rady MěNV 29. 9. prodjedala práci a výsledky Městského domu pionýrů a mládeže ve Slavkově. Konstatovala, že je vcelku úspěšně zajišťována zájmová činnost mládeže, neboť v uplynulém školním roce pracovalo celkem 14 zájmových kroužků: německý jazyk, psaní na stroji, lehká atletika, košíková, branně střelecký, ruční práce, výtvarný, foto, šachový a kroužek plastických modelářů. Nepodařilo se založit kroužek přírodovědecký. V masově politické činnosti se dařilo uskutečňovat masově politické akce ve spolupráci se zájmovými a společenskými organizacemi (SPO, ČSČK, PS, PO SSM, ČMS, TJ Slavoj a vojenskou správou v Nížkovcích). V letní činnosti se osvědčila forma městských táborů, kterých se letos o prázdninách zúčastnilo 94 dětí. V letošním školním roce se MDPM zapojí do oslav 35. výročí založení pionýrské organizace již tradičními i novými akcemi. Bylo uloženo založit přírodovědecký kroužek s kvalitním vedením.

Dále tato rada prodjedala opatření

k ochraně vod na katastrálním území města. Konstatovala, že zvláště nepříznivý je stav toku Litavy od Šestisplavu po most státní silnice Slavkov-Nížkovice. Generální opravy na této řece provede závod Dyje Brno. Zahájení prací na těchto operacích bude v lednu 1984 a ukončeny budou v roce 1985. V roce 1984 bude také provedeno pročištění toku Prostředníček, přítok Postranná byl pročištěn v tomto roce. Je sledován dále záměr k dokončení úpravy tohoto potoka po zapojení do toku Litavy. Velký rybník je stále v majetku cukrovaru a nemůže být vrácen rekreaci a vodním sportům. Tato otázka bude vyřešena až po vystavění chladírenských věží v cukrovaru (se zahájením výstavby se počítá v roce 1986). Na rybníčku Větrák byl zřízen zookoutek a nádrž byla předána do obhospodařování komisí pro životní prostředí, a počítá se se zlepšováním technického stavu této nádrže. Tok Záloučí má malý průtok vody v době přivalu vod, ale jinak je příznivý pro udržení fauny. Svodnice nejsou v nejlepším technic-

MÍSTOPŘEDSEDA MěNV

Plenární zasedání MěNV ve Slavkově zvolilo 1. listopadu 1983 do funkce místopředsedy MěNV JANA JERÁBKA, nar. 22. 9. 1944, bytem Slavkov, Jiráskova 1221. Jako poslanec MěNV zastává funkci předsedy komise pro životní prostředí, která je hodnocena jako jedna z nejlepších v okrese, a dále zastával funkci místopředsedy komise VLHZ. Je vyučen soustružníkem a po absolvování průmyslové školy strojní zastával funkci mistra v Královopolské strojírně v Brně.

kém stavu a je řešen záměr zachycení a odvod vod do kanalizace. Bylo uloženo věnovat také pozornost budování větrolamů, které zamezují erozi půdy a znečišťování vodních toků.

18. schůze rady MěNV 4. 10. prodjedala stav zpracování materiálů pro kroniku, včetně fotokroniky. Konstatovala, že kronikářka Lubomíra Kropáčková se snaží svou práci dělat poctivě, pečlivě a se zájmem, ale nemá dost podpory od podniků, organizací i občanů. Zvláště podniky a organizace jí nedávají včas potřebné podklady pro zápisy do kroniky. V současné době se získávají zprávy a dokumenty o osobách perzekvovaných za nacistické okupace.

Dále bylo prodjedáno plnění úkolů, vyplývajících ze 4. pléna ÚV KSČ, se zaměřením k ochraně zemědělské půdy a jejímu využívání. Tento úkol

plní zvláště zemědělská komise MěNV. Dvakrát ročně provádí kontroly obdělání pozemků. Poslední kontrola ukázala, že 33 uživatelů ve Slavkově a 6 ve Vážanech n. L. nevyužívají řádně zemědělskou půdu. Bude třeba zjednat nápravu. Neuspokojivý stav byl také zjištěn u některých závodů ve městě, které sice slíbily nápravu, ale oddalují splnění úkolu na jaro 1984. Závodům byl uloženo udržovat prostranství kolem závodů, zejména ozelenění. Přesto, že s organizacemi NF, a to zejména ČSCHZ, Českým rybářským svazem a Českým zahrádkářským svazem byla projednána otázka sklizně píce z těžko přístupných ploch, zůstává v některých případech nevyřešena otázka sklizně píce kolem vodních toků a cest. V „Zahrádkové osadě“ pod Vinohrady bylo v letošním roce uspokojeno přidělením zahrádek 15 žadatelů, zbývá uspokojit 25 žadatelů. Dohoda práva osobního užívání pozemku byla uzavřena se 40 žadateli. Zbývá vyřešit 31 žádostí o právo na osobní užívání u zahrádek, které překročily výměru 400 m². [Jde o problém z doby, kdy nebyl zájem o zahrádky, a tak byla stanovená mez překročena.] Stanovením vyšší ceny za 1 m² při výkupu na zahrádky se podařilo v mnoha případech uskutečnit výkup. MěNV se snaží zabránit spekulativním záměrům s půdou. V současné době bude dbáno toho, aby výměra zahrádky nepřesahovala 400 m², pokud to konfigurace a svažitost terénu dovolí.

V další části jednání rady MěNV byla prodjedána zpráva o vzájemné spolupráci mezi MěNV a MěV NF i výborem NF ve Slavkově a ve Vážanech n. L. Bylo konstatováno, že oba orgány mají zájem na plnění dohody z loňského roku o koordinaci a spolupráci na plnění volebního programu NF a plánu rozvoje města. MěNV pravidelně zve předsedy organizací NF na plenární zasedání, ale tyto se zasedání zúčastňují málo a nedaří se také dosáhnout toho, aby tyto organizace prováděly hodnocení práce poslanců, které navrhly, a podaly o tomto hodnocení zprávu MěNV. Nejsou také dodržovány termíny k předložení podkladů pro zpracování

JPKVČ [jednotný plán kulturně výchovné činnosti]. Organizace málo dbají na aktuálnost výzdoby propagačních skříněk. MO ČSL velmi málo dbá na svěřené prostranství v okolí kostela. Závazky na plnění volebního programu jsou průběžně plněny. (Nejlépe si vede MO ČRS a MO ČSCHZ.)

19. schůze rady MěNV 18. 10. projednala otázku poskytování a rozšiřování služeb. O poskytování služeb jsme přinesli vyčerpávající informaci v červnovém vydání Zpravodaje. Rada po projednání této otázky vyslovila nespokojenost se zabezpečením a rozšiřováním služeb, jak to uložilo 6. plénum ÚV KSČ a toto usnesení bylo rozpracováno plenárním zasedáním MěNV 19. 10. 1982. Konstatovala, že služby OSP jsou pro obyvatelstvo nedostačující, neboť provádí převážně práce pro socialistické organizace a služby obyvatelstvu opomíjí. Také půlroční a delší čekací doby jsou neúnosné. U OPP je třeba dořešit prostory pro radio-televizní službu, elektroopravnu a opravnu obuvi a punčoch. Autoopravna by měla rozšířit služby jako je promazávání, dále pak mytí vozidel, autolakýrnictví a různé diagnostiky. Ve stávajícím objektu služeb na Palackého náměstí dojde k rozšíření pedikúry a zavedení kosmetických služeb. Stížnosti jsou na dlouhé čekací doby na provedení oprav bytového fondu. Odbor výstavby, MH, obchodu a služeb usiluje o získání občanů pro drobné provozovny na profese malíř, zedník, instalatér.

Tato rada MěNV projednala také plnění harmonogramu na stavbě koupaliště. O tomto jsme podali zprávu v minulém čísle Zpravodaje a zhodnotíme celoroční úsilí v příštím Zpravodaji. Podotýkáme jen, že plánovaná hodnota díla na tento rok 700 000 Kčs byla překročena na 810 000 Kčs a požadavek povýšení čerpání o tři sta tisíc Kčs byl ONV kladně vyřízen. V neinvestičních akcích není plněn záměr, jelikož Prefa Olomouc nedodala požadovaný dlažební materiál, a proto se rekonstrukce chodníků nemohla uskutečnit. V rekonstrukci chodníků bude pokračováno.

20. schůze rady MěNV 8. 11. projednala situaci na úseku bytové vý-

VEDOUcí ODBORU MěNV

Plenární zasedání MěNV ve Slavkově schválilo dne 1. listopadu 1983 do funkce vedoucího odboru výstavby, komunálního hospodářství, obchodu a služeb ing. MIROSLAVA ZAVADILA, nar. 6. 2. 1952, bytem Nížkovice-Heršpice. Do funkce nastoupil 7. listopadu 1983. Vystudoval Vysoké učení technické v Brně, fakultu stavební, a do nástupu do funkce na MěNV pracoval jako stavbyvedoucí v OSP Brno-venkov. Je poslancem MNV Nížkovice-Heršpice, předsedou komise pro výstavbu a životní prostředí.

stavby. Na úseku komunální výstavby je opožděn termín předání 16 bytových jednotek. Kolaudace proběhne koncem prosince a k nastěhování budou tyto jednotky připraveny na leden 1984. Družstevní výstavba dodavatelským způsobem: 32 bytových jednotek bylo kolaudováno v září a předáno SBD Žuráň. Kolaudace dalších 40 bytových jednotek bude provedena do konce roku a dalších 32 bytových jednotek bude kolaudováno pravděpodobně do konce ledna 1984. Individuální bytová výstavba: bylo kolaudováno 15 bytových jednotek a 8 je ve výstavbě. Družstevní výstavba svépomocí na sídlišti Polní 3×4 bytové jednotky budou dokončeny v roce 1984. Územní připravenost: inženýrské

sítě pro dalších 120 bytových jednotek Pod Zlatou horou budou dokončeny do konce roku. V další lokalitě „Pod zámeckou zahradou“ je zabezpečováno staveniště. Výstavba rodinných domků bude zahájena v roce 1984. Výstavba 112 bytových jednotek „Pod Zlatou horou“ v družstevní svépomoci bude připravena pro příští rok. Nejtěžším úkolem je příprava inženýrských sítí a zajištění dodavatelských kapacit.

Dále rada MěNV projednala zprávu o zabezpečení zdravotnických služeb ve městě a koncepci rozvoje ÚNZ. O poskytování zdravotnických služeb jsme přinesli zprávu v minulém Zpravodaji, dnes přinášíme zprávu o stomatologických službách. Ve Slavkově ordinují: 4 obvodní územní lékaři, 1 závodní lékař (změna od 1. 7.), 3 pediatři, 4 stomatologové, 1 gynekolog, 1 internista a 1 lékař odd. TRN. V rámci preventivní vyšetřovací a léčebné služby pracuje odd. diagnostiky, biochemická laboratoř a oddělení léčebné rehabilitace. Na jednoho lékaře připadá kolem 2 900 obyvatel. Na každém obvodě pracuje geriatrická sestra s půlúvazkem a došlo ke zkvalitnění a prohloubení péče o staré o dlouhodobě nemocné. V současné době pracuje 1 pečovatelka a má v péči 5 občanů. Zlepšila se situace v umisťování potřebných občanů v ÚSP. Nově nastoupil mladý atestovaný lékař MUDr. Zdeněk Hartl. Lékařské služby první pomoci jsou poskytovány ve všední dny od 18 do 7 hodin, o sobotách a nedělích nepřetržitě. Přes opakované výzvy řada pacientů si zaměňuje tyto služby s prodlouženou ordinací. Rychlá zdravotní pomoc je poskytována OÚNZ ve Vyškově — telefon 155. U sdružené závodní ordinace (dr. Vystrčil) se podařilo podstatně zkrátit čekací dobu, výjezem léků v ordinaci se též zkrátila absence na pracovištích. Na úseku stomatologické péče byly problémy personálního rázu a to bylo příčinou prodloužení objednacích dob i snížení ordinačních hodin. Po nástupu MUDr. Heleny Slámové a příslibem nástupu dalšího stomatologa do konce roku se situace zlepšila a k normalizaci by mělo dojít v polovině ledna 1984. Na dětském oddělení

je doprovod dítěte dospělou osobou nezbytný. Na odborných odděleních stojí za zmínku poradna při TRN a to protikuřácká, psychiatrická a protialkoholní. Došlo k výměně vedoucí lékárny. Novou vedoucí se stala PhM. Mrvková. Koncepce do roku 2000: do této doby se stane naše poliklinika druhým typem zdravotnického zařízení (dojde k dalšímu rozšíření zdravotnických služeb z nynějších 8 na 14). V obcích Otnice a Šaratice by měla být vybudována nová obvodní zdravotnická střediska. 6. října 1983 byl radou ONV ve Vyškově schválen projektový úkol na přístavbu polikliniky za téměř 5 milionů Kčs. Zahájení je plánováno na I. čtvrtletí 1984 a dokončení ve IV. čtvrtletí 1985. Přítom je uvažováno i s rekonstrukcí stávajících budov.

Dále tato rada MěNV projednala výsledky práce Rady spotřebitelské kontroly. RSK provedla za poslední rok 36 kontrol a nedostatky při kontrole řešila jednak upozorněním vedoucích, jejich nadřízených orgánů, příp. orgánů nár. výborů. Nedostatky se týkaly hlavně zásobování a hygieny prodeje. V účtování nebyly shledány závady. Byly zjištěny nedostatky v obsluze RAJ. Knihy přání a stížností jsou bez zápisu, jen ojediněle slouží k pochvale. Ve Vážanech n. L. kontrolu provádí dohlížecí výbor.

Nakonec projednala rada MěNV plnění úkolů ze společného programu rozvoje tělovýchovy a sportu. Bylo zorganizováno na 90 sportovních akcí, nebyly uskutečněny 3 akce. Vážně plnění akcí ve Vážanech n. L., jehož zástupce se na pozvání nedostavuje. Jinak rada hodnotila výsledky při plnění programu jako dobré a iniciativní, některé akce přesahují i hranice města. Nový program na rok 1984 musí vést k dalšímu rozvoji tělovýchovy a sportu.

21. schůze rady MěNV 22. 11. projednala opatření k zajištění předvánočního trhu jak co do zásobování, tak i prodeje, a uložila odstranit některé nedostatky, při kontrole zjištěné. Uložila konkrétní úkoly v odstraňování nedostatků jednotlivým vedoucím obchodů i ředitelstvím obchodních organizací.

BLAHOPŘÁNÍ NAŠÍ MALÍŘCE LUDMILE PROCHÁZKOVÉ K OSMDESÁTINÁM

O vánočních svátcích, v neděli 25. prosince 1983, se dožívá krásného věku 80 let jeden z nejznámějších lidových umělců na našem okrese, ba i daleko za hranicemi okresu — naivní malířka LUDMILA PROCHÁZKOVÁ, která je již dlouhá léta občankou našeho města. Je známá ve všech střediscích naší kultury, kde je její umění obdivováno pro jeho jednoduchost, nenucenost a skutečně spontánní intuitivní projev.

Narodila se 25. prosince 1903 v Heršpicích u Slavkova a sklon k malování zdědila po své matce, která pocházela z oblasti „lidových malířek“ — ze severního cípu Slovácka — z Klobouk. Její otec byl zedníkem, ale měl vzácné pochopení pro její „čmáranice“ (jak sama říká), a protože v rodině nebylo peněz nazbyt, nosil jí ze staveb nepotřebné plány, určené pro likvidaci, aby měla na co malovat. Její sklon k malování se projevoval od raného mládí.

Školu začala „protečně“ navštěvovat ještě před šestým rokem a svým malířským nadáním převyšovala ostatní děti. Učitelé často její výkresy ukazovali jako vzor v jiných třídách, ba dost často si je nechávali pro potřeby školy (výstavy, školní dekorace apod.). I po vychození školy malovala stále jen ze záliby. Její manžel, poštovní úředník, prošel několika „štacemi“, až se dostali do Biskupic u Jevíčka. V roce 1938 odtud utekli před fašistickým zábohem pohraničí do Dambořic. Povrch nábytku při překotném stěhování značně utrpěl, na nový nábytek nebo na natěračce nebylo. Pustila se tedy do zkrášlení nábytku. Aby se jí ostatní nesmáli, malovala v ústraní, ba i na půdě.

Po nábytku se pustila do malby lišty na talíře a hrnků do kuchyně, pak kredence a postupně pak dalšího nábytku. Když jednou její malůvky zhlédl akademický malíř, profesor Jan Znoj, byl velmi překvapen a srdečně jí gratuloval k čistému malířskému projevu bez cizích prvků a tím jí dodal morální odvahy do dalších maleb. S citem zdobila dětské kolébky, pak starodávné truhly a další, zejména zachovalé starší kusy nábytku. To již bydlela ve Slavkově a jedna z těchto kolébek je v obřadní síni MěstNV.

Malovala a maluje téměř na vše, co jí přijde do ruky. Nejen na dřevo a plátna, ale také na sklo a keramiku. Těchto obrazů a ozdobných dekorů je již několik stovek a přes své stáří stále ještě maluje, nestačí všechny zájemce uspokojit. To také svědčí o jejím nestárnoucím duševním i tvůrčím mládí.

Většina jejích děl se váže k životu prostého lidu, doslova vytváří obraz minulého života na vesnici a tak pomáhá uchovat svědectví o práci, životě

a vesnické pospolitosti. Vidíme výjevy z pečení chleba nebo vaření trnek, scénu ze školy, kde učitel hodným žákům ořezává tužky či žák přináší první vysvědčení, výjevy z lidových slavností a jarmarku či pouti s nezbytnými kolotoči, větrné mlýny nebo mláčení cepy, flašinetáře s jednou nohou (o nohu přišel při stávce v cukrovaru v roce 1905), starodávné pumpování vody, nošení vody v putýnkách na „vážkách“, zachycuje legrační události ze života na vesnici, ba i výjevy ze snů a pohádek. Je to obdivuhodná škála námětů, vyvěrajících ze života.

Tyto obrazy prošly několikrát výstavami u nás i v zahraničí (od roku 1963 15 výstav, z toho 8 v zahraničí, kde největší úspěch měla výstava v Ženevě). Její obrazy bychom našli nejen v naší vlasti, ale třeba až v daleké Kanadě, Francii, Itálii a dalších zemích.

Ještě jedna zvláštnost: obrazy neupoutávají jen výtvarným projevem má lířským, ale i umnými rámy, které na prvý pohled vypadají jako originální dřevorezby a zatím si je malířka Ludmila Procházková pletla sama ze slámy a zvláště z obilního plevele — z ovsahy. I tento umělecký výtvarný projev je mnohostranný. Dovede takto vytvořit nejen rámy k obrazům ze slámy, orobince, kukuričného „šustí“ — ale i kabelky, mističky, „ošatky“ a další suvenýrové výrobky, s neopakovatelným půvabem. A ani zde ještě není fantazie u konce: z husích, kačeních a slepičích brk, které zbudou po draní peří, dovede vytvořit nádherné květy s voskovou vizáží, z polének vyřeže panenky a malebně je zvýrazní, z pleny vytvořila krásný, decentně malovaný šátek pro sváteční dny. Co se této drobné a skromné ženě dostane do rukou, všechno dovede umělecky ztvárnit. Její ruce jsou doslova a do písmene zlaté.

A to hlavní: její díla neproslavují jen ji, ale i naše město. A proto jí všichni přejeme, aby jí tvůrčí elán, na její stáří jistě obdivuhodný, vydržel ještě mnoho a mnoho let, při pevném zdraví a optimismu, při všeobecné úctě a zaslouženém ocenění prosté a plodné umělecké činnosti.

O řadu let později než jubilující Ludmila Procházková začal malovat i její manžel Josef Procházkova. Na rozdíl od své manželky, jejíž obrazy vycházejí ze živé lidové tradice, vycházel on ze vzpomínek na podobu Slavkova na počátku tohoto století, podobu, o níž budou svědčit v některých případech jen jeho obrazy. I jemu patří náš dík a vzpomínka. Zemřel 16. října 1976. Na obrázku zachytil atmosféru jarmarku na slavkovském náměstí, jak ji popisují babičky z Vázan ve svém vyprávění. Věž, zvaná hodinová, se do dnešních dnů nezachovala, byla zbořena v roce 1903 pro chatrný stav.

Na obrázku na první straně tohoto

čísla je obraz Ludmily Procházkové na námět lidové koledy: Koleda, koleda, Štěpáne, co to neseš ve džbáně? Nesu, nesu, koledu, upad jsem s ní na ledu, psi se na mě sběhli, koledu mně snědli...

PLESOVÁ SEZÓNA V LEDNU A ÚNORU 1984 ve Společenském domě ve Slavkově

7. ledna — sobota
13. ledna — pátek
21. ledna — sobota
27. ledna — pátek
28. ledna — sobota
3. února — pátek
4. února — sobota
5. února — neděle
10. února — pátek
11. února — sobota
18. února — sobota

Ples pracujících — MěstV KŠČ
Myslivecký ples — ZO ČMS
Rybářský věneček — ZO ČRS
Discoples — MO SSM
Ples ČSL
Ples — Zemědělská škola Bučovice
TJ Slavoj Slavkov — **Šibřinky**
SRPŠ Komenského — **dětský karneval**
Gymnázium Bučovice — **ples**
Ples požárníků — ZO ČSPO
Slavoj Slavkov — oddíl kopané — **ples**

Být dobrou tanečnicí je snem každého děvčátka. Ale je to dřina, než se naučí spojovat dynamiku s ladností. A když pak nacvičí veřejné vystoupení, to je pak svátek! Na obr. učitelka LŠU L. Krahulová při hodině výuky v tanečním sboru. Nezapomeňte a přijďte se na jejich vystoupení podívat! Vždyť není vyloučeno, že některá z těchto žaček proslaví naše město daleko za hranicemi města.

LIDOVÁ ŠKOLA UMĚNÍ V NOVÉM ŠKOLNÍM ROCE

V září zahájila LŠU další rok práce při výchově mladé generace. Vyučuje se v oborech hudebních (klavír, housle, harmonika, zobcová flétna, klarinet, trubka, kytara a bicí nástroje), výtvarném (malba, grafika, kresba, keramika) a tanečním. V letošním školním roce se opět zvýšil počet žáků v oboru výtvarném (na 218), hudebním (na 80), v tanečním (na 120).

Mladí muzikanti se připravují na okresní kolo soutěže lidových škol umění, kde dosáhli v minulých letech velmi dobrých výsledků. Výtvarný obor se jako každoročně zúčastnil výtvarné soutěže Dny spořivosti, kde ve

IV. kategorii obsadil první místo. Žákyně 7. ročníku tanečního oddělení se připravují na svůj absolventský koncert.

V měsíci listopadu se v sále LŠU uskutečnily čtyři výchovné koncerty pro žáky 1.—4. třídy ZŠ ve Slavkově a pro školy, patřící do našeho obvodu. Na koncertě spolupracovaly s učiteli LŠU posluchačky konzervatoře v Brně. V druhé polovině měsíce se konala výroční schůze SRPŠ s kulturním programem, ve kterém vystoupili žáci hudebního oboru. V měsíci lednu vystoupí žáci na II. hudebním večeru, který se bude opět konat v sále Lidové školy umění ve Slavkově, na který všechny občany žáci i učitelé LŠU srdečně zvou.

—krah—

CUKROVARNICKÁ KAMPAŇ SLABŠÍ

Letošní cukrovarnická kampaň byla jednou z nejslabších v jeho historii. V důsledku velkého sucha a také nutnosti podruhé oset přes 600 ha cukrovky, byl výnos hluboce pod normálem jiných let. Výkup cukrovky byl ukončen 24. října 1983. Do 3. listopadu se prováděl ještě dosběr. Z celkového plánovaného množství se vykoupilo jen 66 % cukrovky, což bude mít nepříznivý vliv na ekonomiku zemědělských závodů jak po finanční stránce, tak i v krmivové bilanci (skrojky, řízky). K tomu je třeba připočítat mimořádně vysoké srážky za nízkou kvalitu řepy. Potěšující je to, že se dosáhlo vyšší výtěžnosti cukru — 14,62. Jako nejlepší se v tomto směru umístily Šaratice s 15,07 a Nížkovice s 15 %, což jim pomůže vylepšit finanční efekt z pěstování cukrovky. Ve výtěžnosti se nejlépe umístily JZD Marefy, Nesovice a Brankovice, a to na druhém místě v rámci Jihomoravských cukrovarů. Kampaň skončila v prvních dnech prosince. Kladem bylo na druhé straně suché počasí, že nedocházelo k havarijnímu znečištění vozovek. Ředitelství slavkovského cukrovaru děkuje všem dělníkům v kampani, zvláště důchodcům a ženám z domácnosti za pomoc při zvládnutí úkolů kampaně. Také ženy v balírně cukrovaru pracují o sobotách a nedělích, aby vnitřní trh byl včas a dobře zásoben cukrem a celoroční úkol splnily do 18. prosince 1983. Také jim a ostatním vyjadřuje ředitelství poděkování.

Sami sobě

Ve Vážanech dostali občané před vánocemi tři dárečky: novou poštovní schránku na dopisy pro dolní část obce, která je umístěna před samoobsluhou — panelovou přístupovou cestu na skládku odpadků u Mlýna, — opravený chodník „pod kopcem“ před domem č. 77, který nabouraly tanky, projíždějící obcí.

V letošním roce byla provedena oprava pomníku rudoarmejců v zámeckém parku ve Slavkově a obětem válce a fašismu ve Vážanech n. L. Ve Slavkově byl opraven sokl, obnoveno zlazení písma, zpevněna obruba hrobu a vyměněna drť. Ve Vážanech byla vyměněna spodní část pomníku a provedeno nové vyznačení písmem.

Demoliční práce v ulici Za branou

V části ulice Za branou provádí MěNV demoliční práce 12 domků. Demoliční práce provádějí pracovníci JZD Měřín — přidružená výroba. Provedou demontáž krovů, stropů a dřevěných staveb. Další demoliční práce provedou stroje. Materiál z demolic je uskládáván na pozemcích MěNV a po ukončení demolic bude rozprodáván, hlavně dřevo z demolic na palivo a krytina. **Zájemci, hlase se na odboru výstavby MěNV.**

• Od 9. ledna 1984 budou nové sázenky sazky a matesa a od 20. února sázenky sportky. Nekupujte je proto do zásoby. Od těchto dat bude platit nový herní řád s možností výhry 300 000 Kčs. Bližší v tisku!

PIONÝRSKÝ SLIB

*Slibuji dnes
přede všemi,
jako jiskra jasná —
chci žít pro svou
krásnou zemi,
aby byla šťastná ...*

Tak slibovali v úterý 15. listopadu nejmladší žáci 1. třídy ze ZŠ na Tyršově ulici.

Za zvuků pionýrského pochodu nastoupila vlajková četa k slavnostnímu slibu jisker. Nejdříve jiskřičky přivítali pionýři z oddílu Rudý plamínek, kteří si jako patronátní oddíl připravili pro naše nejmladší kratičké pásmo. Potom následoval slavnostní slib, při kterém žáci ukázali, co se pod vedením svých soudruhů vedoucích naučili. Po slavnostním předání odznaků a průkazek jim poblahopřáli pionýři z patronátního oddílu a předali jim malé upomínkové dárečky.

Dětem i všem rodičům se slib líbil a teď již záleží jen na nich, jak jej budou plnit, aby z nich v příštím školním roce byli opravdoví pionýři. Vedení pionýrské skupiny a celá skupinová rada i učitelský sbor jim ještě jednou blahopřeje.

• Medailí Za obětavou práci pro socialismus byl odměněn pracovník údržby slavkovského cukrovaru Jan Pučera.

SLUNCE NAD SLAVKOVEM

byl název programového cyklu, který uspořádalo Historické muzeum ve Slavkově s Klubem vojenské historie s Svazarmem Brno při příležitosti 178. výročí bitvy u Slavkova ve dnech 1.—4. prosince 1983. 1. prosince byla přednesena přednáška JUDr. Jana Kostelky „Napoleonské motivy ve filatelii“, 2. prosince byl promítnut film „Napoleon — Slavkov“, v sobotu 3. prosince vystoupili Moravští niněristé ve vestibulu MKS, poté byl uskutečněn odborný seminář „Napoleonské války ve světle medicíny“ v sále MKS. Odpoledne vystoupili historičtí šermíři REX a Moravští niněristé v zámeckém parku a poté byl promítnut film „Pole za Slavkovem“. V neděli 4. prosince uspořádala VzTJ Slavoj „Běh míru“ po trase Slavkov-Prace a v 10

hodin pak byl cyklus ukončen pietním aktem s kladením věnců na Mohyle míru u Prace, konaný pod záštitou krajské mírové rady. V příštím čísle Zpravodaje se k akci vrátíme.

ORDINACE NA ZUBNÍM ODDĚLENÍ POLIKLINIKY

MUDr. Svatava Kojetínská - IV. obvod
Po 7.30—17.30, Út 7.30—13.30, St 7.30—14.30, Čt 7.30—14.30, Pá 7.30—15 hod.
Do konce ledna 1984 obvod neobsazen (mateřská dovolená).

MUDr. Helena Slámová — I. obvod
Po 7.30—15, Út 7.30—17.30, St 7.30—13, Čt 7.30—14.30, Pá 7.30—15 hod.

MUDr. Marie Papoušková — II. obvod
Po 7.30—14, Út 7.30—14.30, St 7.30—17.30, Čt 7.30—13.45, Pá 7.30—15 hod.

MUDr. Helena Komůrková — III. obvod
Po 7—13, Út 7—13.30, St 7—14, Čt 7.30—17.30, Pá 7—15 hod.

MARTIN PŘIJEL NA ZMRZLÉM KONI

Letošní rok je nevyzpytatelný. Po tropickém létu nastoupil chladný, ale suchý podzim. A zima se přihlásila opravdu brzy. Již v půli října mráz -2°C zničila rajčata, papriku a další zeleninu a znehodnotil tak množství zeleniny a ovoce. Pak se teploty ustálily na míru podzimu, ale nepršelo. To příznivě ovlivnilo hlavně sklizeň cukrovky, která do Martina byla vyorána, pobočné váhy cukrovoru uzavřeny. Přišel Martin, ale místo na bílém koni — přijel na zmrzlém koni. Od Martina až do 30. listopadu udeřily mrazy až -11°C . To překvapilo hlavně zahrádkáře a stavebníky. Až za 4 dny klesly mrazy a začalo slabě sněžit. Zima se přihlásila, ale sněžit ne a ne ...

LIDOVÁ KNIHOVNA NABÍZÍ

a doporučuje pro dlouhé zimní večery tyto novější tituly knih:

Avdějenko Alexandr: Stopař.

Zpověď pohraničnicka a cvičitele psů Alexandra Smolina.

Haxmann Christian: Škrtič z Netting Hillu.

Román o činnosti detektivů ve Scotland Yardu.

Hillary Edmund: Kdo neriskuje, nevyhraje.

Vlastní životopis přemožitele nejvyšší hory světa.

Christie Agatha: 3× slečna Marplová.

Tři napínavé detektivní příběhy.

Kožík František: Po zarostlém chodníku.

Knihy o životě skladatele L. Janáčka.

Lewis Norman: Podivná společnost.

Román o současné Latinské Americe.

Opatrný Josef: 88 zajímavostí z Kuby.

Publikace o Kubě, její historii, tradici a životě.

Prošková Hana: Záhada obří číše.

Výběr detektivních povídek.

Bohumil Říha: Přede mnou klekni. Čekání na krále. A zbyl jen meč.

Tři díly trilogie o vládě a rozkvětu království z dob vlády Jiřího z Poděbrad a Ladislava Pohrobka.

Durrell Gerald: Zlatí netopýři a růžoví holubi.

Vyprávění o cestách na ostrov Mauritijs a o lovu zvířat.

Kožík František: Neklidné babí léto.

Román o umělkyni Z. Braunerové, známé malířce z počátku 20. století.

Niedl Jiří: Podivuhodná setkání.

Vyprávění o Bulharsku, Egyptě, SSSR a ČSSR.

Stanjukovič K. V.: Za bohatstvím ve-lehor

Cestopis o výstupu na Pamír.

Děti zveme k pestrému výběru knih v dětském oddělení.

Eva Válková, ved. knihovny

Dvojí upozornění!

• MěNV ve Slavkově upozorňuje občany na dodržování vyhlášky č. 156/68 Sb. o veterinárním vyšetření některých jatečných zvířat před domácími porážkami. Majitel jatečního zvířete je povinen dle této vyhlášky do 7 dnů před domácí porážkou praset, ovcí a koz požádat veterinární zařízení o veterinární vyšetření. Domácí porážku je možno nahlásit i na MěNV, zemědělském oddělení, které podá veterinárnímu středisku zprávu i žádost o vyšetření zvířete.

• Zemědělské oddělení MěNV upozorňuje rovněž občany na výskyt nebezpečné nákazy vztekliny na katastrálním území Slavkov. Každý výskyt onemocnění nebo podezření ze vztekliny psů, koček, případně hospodářského zvířectva je nutně i hned ohlásit na veterinární středisko nebo na MěNV. Pobíhání psů na veřejném prostranství je přísně zakázáno.

Zem. odd. MěNV

AKTIVNÍ KROUŽEK MLADÝCH PŘÁTEL PŘÍRODY

Je radost s nimi pracovat. Spolu s komisí pro životní prostředí a organizací Čs. mysliveckého svazu se starají vzorně o zookoutek, pomáhají v odchovně bažantů, aktivně se zapojují do výsadby okrasných dřevin a remízků pro zvěř, zúčastňují se soutěží mladých přátel přírody atd. Jejich láska k přírodě je až dojemná a vzrůstá se znalostmi o přírodě vůbec. K prohlubování znalostí jim slouží klubovna na Kolářkově náměstí, bohatě vybavená exponáty a učebními pomůckami i literaturou. V této klubovně odborníci a pedagogové jim pomáhají jejich znalosti zvyšovat. Je potěšitelné, že této činnosti klubovny se zúčastňují i další žáci a pionýři. Tak nám vyrůstají uvědomělí a vzdělaní ochránci přírody.

Snímek ukazuje jak mladí ochránci přírody za vedení Eugena Pohleho, zhotovili z nepotřebných plechovek budky pro ptáky, hlavně pak sýrkorky, které jsou ve fauně našeho města velmi početně zastoupeny a využívají všechny občany: Sypejte v zimě ptáčkům! Odmění vás v létě zpěvem i pracovitostí v přírodě!

● NAKLÁDANÝ ČESNEK pro ty, kterým se urodilo větší množství česneku: Oloupané stroužky česneku vložíme do skleniček a zalijeme nálevkem na okurky (dle návodu na sáčku). Pro milovníky česneku je to „božská“ pochoutka, dá se také použít jako příloha k jídlu. V období chřipek je vhodný jako prevence.

● Velmi zdařilou besedu uspořádal výbor Klubu důchodců ve svém stánku na Palackého náměstí s Josefem Laštůvkou, sběratelem starých fotografií, lístků z rekreačních míst v naší vlasti i v zahraničí, známek, etiket, apod. Z přineseného dokumentárního materiálu důchodci poznávali známé přátele i místa, která se během času změnila k nepoznání. Veškeré akce, uspořádané v klubu, jsou zvětšeny v kronice klubu.

Marie Novotná, předs. klubu

★

OBČANSKÁ RUBRIKA

Od nového roku zavádíme v našem Zpravodaji tzv. občanskou rubriku. Přispívat do ní může každý občan jakoukoli kritikou, třeba anonymní, pochvalou, poděkováním za služby nebo občanskou ochotu, návrhy na zlepšení stavu věcí a jiné podněty občanské odpovědnosti a iniciativy. A nejen otázky, které se týkají práce MěNV, ale i orgánů a institucí, masových organizací, jednotlivých občanů či kolektivů. Chceme tímto způsobem pomoci odstraňovat z našeho života jevy, které nám někdy znesnadňují život, komplikují vztahy mezi občany a někdy i škodí myšlence i praxi socialismu, socialistickému soužití v našem městě. Přivítáme i návrhy na zlepšení i polemické pohledy na řešení problematičtějších otázek. Jen prosíme o jedno: snažte se být objektivní, nenechte se unášet zlobou, hněvem: Hněv je špatný rádce — jak říká staré přísloví. Naopak: Kritika, námět, připomínka, návrh na řešení, podávané v klidu a s rozvahou, jsou a jistě budou, nejučinnější pomocí MěNV, jak nedostatky odstraňovat. Také dobré zkušenosti odjinud se nám mohou u nás ve Slavkově hodit. Dívejte se proto při návštěvě jiných míst, co tam mají dobrého a co by se hodilo i u nás. Přenášení dobrých zkušeností je nejsnadnější cesta k řešení problémů.

● Vztah k stromu ukazuje na vztah k lidem. Co však říci tomu, když někdo mladému stromku usekne vršek. Jako by druhému usekl ruku. Stalo se ve Vážanech n. L.: Občan Antonín Kohoutek (č. 48) si nasadil před svůj dům do předzahrádky 3 stříbrné smrčky. Sobě i druhým pro potěšení i zkrášlení obce. Měly se k světu do pondělí 17. října, kdy některý vandal na všech třech ustříhl vršky. Nyní žalují všem: co to máte za lidi mezi sebou? Ano, je to čin zbabělce bez citu — jak jinak hodnotit toto „hrdinství“ proti bezbranným smrčkům.

● Komise pro životní prostředí při MěstNV, za pomoci dalších milovníků přírody, vysázela letos v aleji za zámečkou zahradou 30 mladých stromků — lip. Tyto jsou obaleny proti ohryzu zvěří a upevněny kůly. Vyzýváme všechny rozumné občany a milovníky přírody: Chraňte je! Vždyt výsadba v minulých letech za zámečkou zahradou a v aleji Pod oborou byla totálně zničena vandaly. Tito bezcitní lidé si asi neuvědomují, že tím ničí i podmínky pro vlastní život i životy spoluobčanů. Bezmocné mladé lípy prosí: Chraňte nás!

● JZD Brázdy míru převážejí slámu z Vážan do Nížkovic nejméně dvakrát v týdnu. Je radost se za traktory podívat, neboť za nimi to vypadá jako po Božím těle, kdy byla cesta zdobena květy, nyní je vystlána úletovou slámou. Nemohli by traktoristé jezdit po lní cestou, když nemají plachtu na přikrytí naložené vlečky?

Životní jubilea

Ř Í J E N

70 let

Pavlna Dvořáková, Jiráskova
Karel Horna, Čelakovského
Josef Kepřt, Čs. Čk
Milada Nevyjelová, Zlatá hora
Marie Slaninová, Bezručova
Antonín Šimoník, Tyršova

75 let

Terezie Střechová, Purkyňova
Cecilie Macenaurová, Čapkova
Františka Májková, Smetanova
Rudolf Musil, Palackého nám.
Anežka Příkazká, Zborovská
Františka Růžičková, Zborovská
František Trnčák, Boženy Němcové

80 let

Marie Hamadová, Čs. Čk
Antonín Procházka, Slovákova
Petr Tomek, Brněnská

85 let

Františka Hanáková, Slovanská

94 let

Josef Pokorný, Jiráskova

L I S T O P A D

70 let

Marie Jirková, Lidická
Ruth Pokorná, Kolářkovo nám.
Libuše Raušová, Kolářkovo nám.
Anna Starová, Smetanova
Marie Raušerová, Zlatá hora

75 let

Marie Polanská, Sušilova
Aloisie Konvalinková, Palackého nám.
František Novoměstský, Jiráskova

80 let

Marie Májková, Bučovická
František Gohl, Boženy Němcové

z části Vážan nad Lit.

Františka Fuksová, 83 let
Karel Lábr, 84 let
František Pavlík, 85 let
Žofie Novotná, 85 let

Jubilantům a všem, kteří překročili věk 60 let, děkujeme za celoživotní práci a přejeme jim, aby žili spokojeně a v rodinné a společenské účtě ve zdraví a svěžesti ještě dlouhá a plodná léta!

NAŠE SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Vítáme do života

2. 10. Josef Vávra, Úzká
13. 10. Jana Salusová, Jiráskova
14. 10. Miroslava Kellnerová,
Komenského
18. 10. Petr Kůžel, Tyršova
24. 10. Lucie Florianová,
Rudé armády
25. 10. Luděk Červinka, Jiráskova
28. 10. Josef Pončík, Lomená
31. 10. Petr Kozmon, Polní
1. 11. Eva Svobodová, Zlatá hora
3. 11. Jakub Ulman, Slovanská
4. 11. Radek Ambrož, Havlíčkova
7. 11. Ilona Macháčková, Dvořákova
10. 11. Petr Doubek, Jiráskova
11. 11. Petr Kachlík, Palackého
28. 11. Jaromír Matucha, Komenského

Vážany nad Litavou:

6. 10. Luděk Novotný
15. 11. Filip Friedl

Mnoho štěstí do života!

Na cestu ve dvou se vydali

ŘÍJEN

Jaroslav Gottvald, Ruprechtov
Jana Cenkova, Křižanovice
Jan Juriš, Slavkov
Zdeňka Mazalová, Slavkov
Štěpán Čompa, Ostrava
ing. Jana Stehlíková, Slavkov
Lubomír Kvasnička, Ždár nad Sáz.
Magdalena Šedá, Slavkov
Ladislav Hrabovský, Vážany nad Lit.
Dana Závodná, Mokrý
Alois Laštůvka, Kobeřice
Jana Drozdová, Prostějov
Petr Vaňura, Slavkov
Svatava Kulhánková, Slavkov
Petr Pavlík, Křižanovice
Tamara Floriánová, Hodějice
František Zbožinek, Bučovice-Černčín
Marie Marková, Nížkovice-Heršpice

František Klusal, Hrušky
Jarmila Kotlánová, Slavkov
Petr Žilka, Slavkov
Renáta Hnátková, Slavkov

LISTOPAD

Radovan Hofírek, Slavkov, část Vážany
Vlasta Novotná, Slavkov
Pavel Juzl, Milešovice
Eva Štvartáková, Slavkov
Lubomír Vrána, Bučovice-Kloboučky
Libuše Pastorková, Bučovice-Vícemilice
Jaroslav Lotrek, Slavkov
Blanka Břstrová, Habrovany-Olšany
Mojmír Holásek, Slavkov
Zdeňka Maláčová, Slavkov
Josef Hrbáček, Nížkovice-Heršpice
Jana Antořová, Nížkovice-Heršpice
Milan Novák, Němčany
Miroslava Marková, Němčany

Novomanželům srdečně blahopřejeme!

Opustili nás navždy

2. 3. Zdislav Krbálek, Komenského
24. 9. Alois Prokop, Rudé armády
1. 10. Milan Řehák, Smetanova
13. 10. František Pechánek,
Čelakovského
16. 10. Františka Köhlerová,
Havlíčkova
19. 10. Bohumil Opletal, Zlatá hora
20. 10. Bohuslav Krejčí, Kolářkova
26. 10. Marie Trnčáková, B. Němcové
1. 11. Josefa Kalábková, Kollárova
3. 11. Marie Loučanská,
Čelakovského
3. 11. František Sfaheľ,
Rudé armády
6. 11. Anna Hofmanová, Smetanova

Vážany nad Litavou:

3. 10. Rostislav Babušík
3. 10. Antonie Novotná
18. 11. Rudolf Hložek
12. 11. Růžena Kociánová, RA
19. 11. Břetislav Sehnal, Smetanova
20. 11. Antonín Majek, Smetanova

Čest jejich památce!

Vánoční příloha Slavkovského zpravodaje 1983

VÁNOCE V MĚM MLÁDÍ

Z vyprávění Ludmily Procházkové, známé naivní malířky (pro autentičnost uvádíme ve slavkovském dialektu)

Moje první vánoce 1903 si nepamatuju, jen z vyprávění naší stařenky. Právě 25. prosince v pátek sem se narodila. Prě sem řvala jak na horách, měla sem hlad a naši doma neměli enom chleba, ze kterého stařenka vykrojila střídu. Tó rozkósali, vypluli do odstřížku z maminčiné bílé vapérové zástěry, svázali nitó, nacpali mě to do puse a já táhala cumél až prašťél.

Pamatuju vánoce až mě šel pátý rok. To mě naši řekli, že mě večír Jěžišek přinese stromeček, a že zazvóní. Potom tatinek i maminka byli ve světnici, dlóho... Tak sem se klíčová dírkó na ně dívala. Měli tam stromek, na keré vázali jabka, ořechy, v barevných papírkách kostky cukru a nekolik svíček.

Tatinek se ptali, vod keho maminka stromek kópili? Prě takové pěkné, rovné, z teho mohl narůst pěkné strom. Tem mě pokazili radost ze stromku, keré sem měla poprvní a naposledy.

Na vánoce sme měli k večeri buchty a vařené křižaly. Na víc nebylo, tatinek byli zedníkem a ti dělávali enom do zamrznutí.

Přes jedno u sósedů stréc vzali husle, tetka koš na záda a šli vyhrávat po dědině. Hráli a zpívali „Neséem vám novíiny...“ Až obešli dědinu, teprvá večeráli.

Dárky pod stromeček se nedávaly, ten zvyk nebyl, ani nebylo zač jich kupovat. Až sem měla svoje děti, potom to začalo aji u nás.

Slavkovský petrolín

Na dračku (draní peří) sme chodili v zimě v šesnácym roku v tó první světová válku, přes jedno k Hrazdílkom. Stréc jejich chodili do cukrovaru na kampaň a vraceli se až po desátý hodině večír.

Jednó, dyš došli, vydělali z kapce půllitrovó sklínku petrolínu. To bylo tenkrát vzácný! — prě to nasbírali žičkó na „posrané“, co teče kolem Slavkova. Prě se tam provalilo zřídlo petrolínu a lidi to sbírajó žičkama do sklínek. Petrolín tenkrát tékl pomali skoro tédeň a potom přestál. To dyž vytékl do kanála z beček, kerý pukly ve sklepě zvěrolékařa Lustiga.

Jak děti stávkovaly

Zemřela pani M. Čermáková a já si zpomněla na vykládání moje maminky. — Maminka pani Čermákové se menovala Pepina Valníčková a chodily s maminkou spolem na práci ke dvoru „na rybník“, kerý měl pronajatý od hraběte Kaunice majitel cukrovaru Redlich. Ten dětom málo platil za prácu v poli, tak ve žňa, dyž bylo nejvíc pilno — stávkovaly.

Zádaly přidané na platu a dyž byly odmítnuty, vzaly svoje nářadí — hrabě s srpy, chodily po Slavkově a zpívaly. Potom jim pán Redlich přidál: půl halířa na jednu hodinu. Tak první stávka dětí ve Slavkově skončila malým, ale o to cennějším vítězstvím.

Jak Jandl vozil řepu

Že ne všichni rolníci byli „obhonlíví“ o tom svědčí, že někteří ještě na vánoce měli řepu na poli a ne a ne ukončit sklizeň, jako rolník Jandl. Ten se tak se sklízni loudal, že na vánoce mu k všeobecné veselosti mládež rozverně a k jeho velké zlosti zpívala: „Narodil se Kristus Pán, Jandl řepu vozil sám!“ A přesto, že byl majetný zůstal svobodný a jeho rod vymřel po meči i po přeslici.

L. Procházková

I CHUDÍ SE RADOVALI

Z vyprávění babičky Anděly Dvořákové

Vyrostla jsem v dělnické rodině. Bylo nás dvanáct sourozenců. Tatínek zemřel když mně bylo půl roku. Důchod tehdy neexistoval a tak starší sourozenci museli mamince pomáhat žít tak početnou rodinu. Ti starší pracovali v blanenských železárnách (bydleli jsme v Lipovci pod Kojálem). A ti mladší museli od svého raného mládí sloužit jako pasáci u sedláků, většinou jen za stravu. Tak trudný život si již dnešní mladá generace dovede jen ztěžka představit.

Vánoce se nám maminka snažila připravit tak, abychom měli pocit rodinné pohody. Bydleli jsme blízko lesa, tak o stromček nebyla nouze. Ale kam jej dát, když v té naší kutce již tak nebylo k hnutí? Tak jej bratři pověsili ke stropu. Jeho ozdobou byla jen jablíčka a nějaký ten ořech. Záviděli jsme dětem, které měly stromček ozdobený ořechy ve staniolu a také papírovými barevnými řetězy. A protože stromček visel u stropu, nebyly pod ním nikdy dárky, tak jako v ostatních chudobných rodinách. Ježíšek na nás zapomněl. Ale nezapomněla naše stařenka s krásnými písničkami a koledami, kterých měla velkou zásobu, vážných i žertovných. A tak drobný lid si sám vytvářel mimořádnou atmosféru vánoc. Vzpomínám si, jak se u nás na vesnici střílelo z hmoždířů. Zrovna náš soused, který pracoval „ve skále“ dovedl z hmoždíře dávat takové rány, že se okna třásla. A to bylo také něco pro mládež, která se od něho tomuto „kumštu“ učila a tuto hromovou atmosféru doprovázela zpěvem koled i zimním dováděním a škádlením. Jinak ale štedrovečerní večere byla velice chudobná, ale maminka se snažila vždycky připravit něco mimořádného (třeba krupičnou kaši).

Od Štěpána do Nového roku měla mužská chasa volno, měnila místa „pacholků“, jak se sloužícím u sedláků tehdy říkávalo. To dostali chudobné celoroční vyúčtování, k tomu pecen chleba a někdy i něco navíc — a potom bylo veselo. Zpívali: „Na

Štěpána není pána, kerý měl do žalára, ani pán, ani kněz, co by mě dal do želez!“ Děvčata ve službě zase měnila pána od Nového roku do Tří králů a to měla po roce vyčerpávající práce volno. Dostávala výslužkou bábovku a některá dostala s vyúčtováním i něco na oblečení.

Na Štěpána se chodilo po koledě. To zněly koledy po celé vesnici. Koledníků bylo mnoho, a protože byl vzácný i kousek chleba, když se dostal koláč, nebylo šťastnějšího koledníka. To se dali „vidět“ i kmocháči nějakým tím pětníkem a šestka, to již bylo jmění! Po koledě se chodilo i na Tři krále a to se chodilo na koledu i do sousedních vesnic. Bylo to období zpěvu a také radosti. Mládež stavěla sněhuláky, sjížděla kopce na domácky vyrobených sánkách a vymýšlely se čertoviny, zvláště starší mládež. Běda hospodáři, který měl dceru neb syna a bránil mu z majetkových důvodů v lásce. Vzpomínám, jak jednomu sedlákově rozebrali „žebříňák“ a posadili mu jej „na kalenici“ (jak se tehdy také střese říkávalo). Tam k němu uhnětlí ze sněhu i koně i hospodáře, stopy posypali sněhem a pak bylo všeobecné veselí z toho, jak se rozčiloval a vyšlo najevo i to, že brání dcerce v lásce „pro majetek“.

To bylo za mého mládí do 16 let. V té době jsem odešla k sestře do Slavkova, kde jak život, tak i oslava vánoc byly jiné. Švagr byl skladníkem v dělnické prodejně Včela a i se sestrou jsem mu pomáhala, a tak se živila. Bylo to po roce 1922, po první světové válce (padli v ní 2 moji bratři a třetí přišel domů jako invalida).

Vánoce se ve Slavkově slavily tak, že na náměstí před radnicí stával vánoční strom republiky, jak se mu tehdy říkávalo. Stával tam již dlouho před vánoce a byla pod ním pokladnička pro milodary. Z těchto milodarů pak dostávaly chudobné děti ve škole čtvrt litru mléka denně.

Vánoce začínaly vlastně již od Mí-

kuláše, kdy již byly výklady vyzdobeny k vánočnímu prodeji a nabízeno vánoční zboží, na které jsme se mohli většinou jen dívat, ale když přišel Štědrý den, nám to radosti neubralo, třebaže pro děti byla pod stromkem jen nějaká maličkost.

Pravá vánoční nálada začala, když rodina Zavadilova vyšla do ulic s lucernami v ruce, a protože to byla rodina muzikantů, zněly jejich trubky těmi nejkrásnějšími tóny koled. K nim se přidávali pak občané a mládež. Tak vytvářeli po Slavkově krásnou vánoční náladu, na kterou se lidé vždy těšili. Jiné to bylo v panských domech. Tam na tuto vánoční poezii jako by nebyl čas. Byly starosti s nákladnými dárky pod vánočním stromkem až do stropu, ověšeným dobrotami i nákladnými ozdo-

BOHATÝ CHUDOBNĚMU NEUVĚŘÍ

Z vyprávění manželů Josefa a Hedviky Kachlíkových

Blížily se vánoce. Pro chudé to nebylo nic radostného, neboť nebylo si co obléci a obouti a na nějaké hostiny také nebylo.

Právě jednou před vánoce jde dělnice Rotreklová po náměstí a pohledně na zem. Nechce věřit svým očím: na zemi leží tisícikoruna. Zvedne ji a uvažuje: kdo jí asi ztratil? Jistě ji postrádá a běduje. Odebere se proto na obecní úřad a hlásí nález. Úředník nechce věřit svým očím: tisíc korun a obyčejná žena jde hlásit nález. Chce sepsat protokol o nález, ale vtom se s pláčem vřítí do úřadovny žena místního ředitele a pokladníka agrární strany. „Manžel bral renumaci a dal mně tisícovku a někdo mě ji ukradl!“ „Ale neukrad,“ utěšuje ji úředník. „tady paní Rotreklová ji našla na ulici a právě hlásí nález!“ „Dejte jí sem, jsou moje!“ křičí paní ředitelová. Úředník jí upozorňuje: „Podle zákona má právo na 10 procent nálezového.“ „Tak ať si pro ně přijde k nám domů, já tady nemám drobné,“ opáčí se paní ředitelová. „Tak já večer přijdu“, volá paní Rotreklová za odcházející paní ředitelovou. Večer pokorně zaklepe u dveří ředitelova bytu. Milostpaní

bami, s mnoha svíčkami a girlandami. A také starosti s nákladnou štedrovečerní kuchyní a hody přes sváteční dny vůbec.

Vzpomínám si, jak lidé si navzájem dovedli upřímně popřát radostné svátky, upřímně stisknout ruku a popřát si štěstí do nového roku, a to i v dobách, kdy již nezaměstnanost klepala na dveře, a pak přišel čas německé okupace, kdy jediným přáním bylo přežít válku a osvobodit se z faštické okupace. Jak smutné vánoce byly v rodinách uvězněných a ještě smutnějších vězněných. Z mé rodiny byli dva členové za okupace popraveni. A proto bychom všichni měli usilovat o to, aby vánoce byly svátky míru a dobré lidské pohody.

A. Dvořáková

již ji čekala, aby třeba pan ředitel se nepředal. „Jdu si pro těch sto korun, co mi patří jako nálezná“, říká paní Rotreklová. „Ženská, co jste zač, jakých sto korun, já o ničem nevím! Ať jste hned pryč, nebo zavolám četníky — taková drzost!“ a zabouchla paní Rotreklové dveře před nosem.

Tak paní ředitelová s rodinou trávila pěkné vánoce a paní Rotreklová byla o zkušenost bohatší, když sedala k chudobnému vánočnímu stolu a pomyslí si, že za těch sto korun mohly mít děti boty na zimu... Inu, bohatý chudobnému neuvěří.

Prosincová stávka 1933

„Chlapi, to již tak dál nejde“, promlouval pokladník Rudé pomoci k dělníkům v cukrovaře před vánoce v roce 1933. „Dostáváme za práci čím dál méně peněz, dokonce nám nechtějí dát renumaci a cukr, jak slibovali! Děláme 12 hodin denně a neuživíme rodiny. Mluvil jsem s komunistickým funkcionářem Baršou. Říkal, že ať si svá práva vymůžeme stávkou. Tak stávkujme!“ Další se

přidali a připravovali stávkou. Ale našli se i takoví, kteří hned „za tepla“ to odnesli řediteli cukrovaru a také národně socialistickým funkcionářům.

Ráno před stávkou byli již u cukrovaru četníci a také národní socialisté chystali opatření proti stávce. Na Baršu měli zvlášť spaden. Proto syn vrátného, který byl také národním socialistou, měl Baršu provokativně kopnout, aby snížil jeho autoritu. Ale neznal ho a když viděl neznámého muže před cukrovarem, šel a kopl jej. Jenže chyba lávky: místo Barši kopl národně socialistického poslance k velké veselosti všech okolo.

Četníci chtěli komunistického poslance i pokladníka Rudé pomoci zastrašit bajonety. Postavili je ke zdi — ale oni nic. Naopak to vzbudilo sympatie stávkujících a tak četníci je museli uvolnit a Barša se stávkujícím výborem šli jednat o požadavcích. Dosáhli částečného úspěchu: stálým pracovníkům byly jejich požadavky splněny, sezónní přišli jak o renu merace, tak i o naturální cukr. A tak Rédlích, majitel cukrovaru a nájemce několika velkostatků na Slavkovsku, přece jen o něco své dělníky připravil. Opíral se o národně socialistickou stranu, tak jako v případě

stávky zemědělských dělníků ve Žních. Tehdy svolali národní socialisté schůzi do Vážan a jejich poslanec Frič ji rozbil varováním: dnes padá Rédlíchovi obilí, ale nezapomínejme, že bude také padat sníh!

Čtvrť kilizna masizna . . .

Je Štědrý večer. Jak pro koho. V některých rodinách služby nosí na stůl vybraná jídla, přečpané panstvo ledva odfukuje. A najednou se ozve zvenčí ode dveří zpěv: N-séem váam nóviný poslouchéjté . . . To děti chodí po štědrovečerní koledě. „Dejte jim tam ty spálené buchty a něco z těch zbytků od večere, stejně to již nebudeme jíst!“ rozkazuje z lenošky hlava rodiny služce. Služka tajně přibalila kousek cukroví. A koledníci to hned za rohem snědli, protože doma budou večeret až přijdou z koledy a přes den se museli postit, prý uvidí večer „zlaté prasátko“. Zatím byl k večeri doma hrnek melty a kousek chleba. Nazítří byl pak vánoční svátek. Kluci se předháněli ve vyprávění o tom, co měli k obědu. Francek, kterých bylo doma dvanáct k obědu, se chtěl taky pochlubit: „My jsme se měli! Naši koupili čtvrť kilizna masizna, a všeci jsme se podělili!“

PŘEDVÁNOČNÍ ROZJÍMÁNÍ

Z vyprávění babiček Ludmily Koutné, Jany Babušikové a Alžběty Chudáčkové z Vážan nad Lit.

Sešly se v domku pod více než 200 let starou hruškou, nejstarší hruškou nejen v obci, ale v dalekém okolí.

Zavzpomínaly na své mládí, jak to bývávalo v předvánočním čas, od Mikuláše až do Tří králů.

Vážany, ležící v dosahu Brna, byly tehdy poměrně pokrokovou obcí. Dělníci, pracující v Brně, přinášeli nejen svědeckví o životě ve městě, ale i nové, na tehdejší dobu pokrokové myšlenky. Proto např. již v roce 1921 byla v obci zavedena elektřina přes odpor konzervativních sedláků (po dobrých cestách dojdeme i potomě apod.). Na zavedení elektřiny čekaly jiné obce ještě 10 i více let.

Na poli většinou skončily práce do Dušiček a pak se chystalo všechno na zimu. Hospodyně se chystaly na jarmark a tak bylo nutno přemýšlet, kde ušetřit a co prodat, aby bylo na nejnuttnější obutí a oblečení. Však také jarmark byla velká událost! Slavkovské náměstí bývalo po obou stranách obsazeno trhovci a prodejními stánky, tedy výběr byl veliký — a dalo se smlouvat. Kdo vypěstoval nějaké zvíře na prodej, a nenabídl je řezníkům, kteří chodili po vesnicích a volali „Prodejte na masóó . . .“, přivedl ho na tarmak do Slavkova, který býval v prostorách nynější ulice Zborovské, hrnčíři nabízeli zboží v nynější ulici B. Němcové.

Pečení chleba, jak naň vzpomíná Ludmila Procházková: vpředu díže a kopistí s těstem, na stole ošatky s uypáleným těstem.

Kvetlo i překupnické řemeslo. Překupníci vykupovali a prodávali všechno možné a vyznačovali se tím, jak dovedli hanět to, co kupovali, a chválit to, co nabízeli. Před vánočními obcházela stavení žena, která nabízela pašovaný cukerin, za jehož prodej překupníky zle postihovali. A protože cukr byl drahý, lidé cukerin rádi směňovali.

Chléb se pekl doma a protože rodiny byly početné, tak téměř každý týden. Každý si musel těsto zadělat doma, vyválet, dát do ošatek a zavést do místní pekárny (což byl na tehdejší dobu pokrok) a zase po upečení odvézt.

Před vánočními se peklo chleba více, aby vydržel přes svátky. Před vánočními byla také doba zabíjaček a všichni se těšili, že dostanou od rodiny, známých nebo sousedů trochu krvavé polévky nebo „obíhanice“. Však až zabíjeli oni, tak to museli vrátit a tak se „hody“ prodlužovaly. Hospodyně sedaly na husy nebo kačeny, aby byly do vánoc vykrmeny, nebo také na prodej. Ale děti měly jiné starosti. Začalo to Mikulášem.

Děti se těšily na Mikuláše a zároveň se i velice bály čerta, i když po setmění byla vesnice osvětlena pouličními světly, přece se všichni raději toulili na lavičce u kamen. Většinou se v chaloupkách i na stacích topívalo jen v kuchyni v kachlových kamnech. Jak děcka zlobila, hned je máma strašila čertem, že se spustí komínem a odnese je do pekla. Večer přicházel Mikuláš, anděl a čert. Mikuláš v biskupském rouchu s vy-

sokou mitrou na hlavě a berlou v ruce. Anděl v bílé říze se zlatou čelenkou a čert ve „vozovém“ velkém kožichu obráceném chlupy nahoru a s řetězem. Když anděl zazvonil zvonkem a čert zachrastil řetězem, vyšla jim maminka otevřít a do košíku, který s sebou ti tři nosili, dala připravené dárky. Perníkové husary na koni, anděle, čerty, mikuláše, panenky jako mimina, nebo dívky v kyjovském kroji. Kupovalo se to ve Slavkově u Košviců nebo Horáčků v cukrárně na náměstí. Druhý den ráno za každým oknem byly tyto dárky naskládány. Děti chodily po vesnici a prohlížely si nadílku druhých. Někde bylo figurek více a jinde méně. To podle toho, jak byli rodiče majetní.

Štědrý den, vánoční nálada byla od rána a tak nevalil ani přísný půst, aby všichni viděli „zlaté prasátko“. Ryba k večeri také nebývala všude, snad někde jen naložení sledí, či zavináče, jež byly cenově dostupnější. Vánočka s medem, domácí perník, keksy, uvařené křížalky a všechny ty zvyky — krájení jablíček, kdo měl hvězdičku, byl zdravý. Nebo házení střevíce, to aby se zjistilo, zda se děvče do roka vdá, či chlapec ožení. Dovnitř otočený střevíc znamenal, že děvče, či chlapec zůstane ještě doma.

Na vršku stromečku byla sice hvězda, ale ozdoby byly jen papírové. Místo čokolády doma pečené perníčky, zabalené ořechy a jablíčka. A aby byly vidět zapálené svíčky, odhrnuly hospodyně na okně „firhaňky“. Po dědině chodívali muzikanti a hráli vánoční písně, chodívaly s nimi někdy i kostelní zpěvačky a zpívaly vánoční koledy. Místní myslivci několikrát vystřelili. Dostávali za to i nějakou tu korunu a hoši, chasa veselá, to někdy v hospodě u Česalů uprostřed dědiny vyměnili za něco ostrého pro zahrátí. Jednou, když vyšli rozhřátí z šenku ven, padal sníh a bylo ho dost navysoko, sehnali lopaty a vrátili se na horní konec dědiny, kde (v dnešním čp. 38) stála chaloupka pod dochem s hlubokým „žundrem“. Býval tam malý komický človíček Mikuláš Polák se svojí velikou ženou Mariánou. Hoši naházeli plný

žudr sněhu a okno také zacpali sněhem. Mikuláš ráno vstal, otevírá dvéře a s hrůzou křičí: „vstávaj Mariáno, jsme zapadení sněhem, musíme se vyhrabat.“ Toť se ví, že z toho bylo hodně smíchu po celé dědině a dlouho se o tom ve Vážanech vyprávělo.

Na Hod boží vánoční se chodívalo do kostela v tom nejsvátečnějším oblečení. Odpoledne se šlo na besedu k sousedům nebo kmocháčkům. Děti chodily k stařenkám a stařečkům políbit ruku a popřát veselé vánoce a hlavně pro nějakou tu koledu.

Na Štěpána bývala taneční zábava. Veselo bylo už od rána, kdy se podávaly mužským kalhoty, aby si šli hledat novou službu, ale patřilo to hlavně čeledinům, ti měli od Štěpána do Nového roku volno. Někteří si našli službu u jiného hospodáře a jiní, co byli spokojeni se vraceli na „starou“. Od Nového roku do Tří králů měly volno zase děvečky. Dostaly výslužku a vracivaly se na pár dnů k rodičům.

Byly domy, odkud se pacholci ženili, když si našli své děvče a děvčata se zase vdávala. Ale ne všude se s čeledí zacházelo dobře. Práce byla těžká všude. Jinak to v zemědělství nebývalo, ale ne všichni byli spravedlivě odměňováni za svoji práci. Nejvíce čeledinů přicházivalo ze Slovenska a děveček z moravskoslovenského pomezí, kopanic.

V době hospodářské krize po 30. letech i na Zelném rynku v Brně se sjednávala čeled. Stávali tam mladí lidé, co neměli práci a ani co jíst. Jenže se všichni nedostali na službu nebo v ní moc dlouho nevydrželi. Mnozí byli slabí a nezvyklí na těžkou práci, nebo se báli koní a krav.

Na silvestra také bývalo v dědině veselo, tancovalo se do rána: česká a moravská beseda polka, šlapák, starodávná šotyška a jiné dávno zapomenuté tance.

Ráno na Nový rok, když lidé vyšli z kostela, podávali si ruce a přáli šťastný a veselý nový rok. Kolik toho stěstí a veselí nový rok přinesl bylo přikryto rouškou tajemství odhalenou zase za 365 dní.

Na Tři krále chodívali chudobnější chlapi po koledě. Chodilo jich po vesnici i vícero skupin. Do Vážan ze vzdálenějších obcí někdy až z Uhřic, Ždánic, od Zdravé vody a vázanští zase do Šaratic, Křenovic, Prace. Na zimních kabátech navlečené velké bílé košile, mitru z papíru, berlu nahore obalenou pozlaceným papírem. Přes ramena mošny, do kterých skládali dary, buchty, nějaký penízek, jablíčka, ořechy a o peníze, které sem tam dostali se potom rozdělili. Hlavně ten „černý na tom zadu“ se musel po návratu umývat od sazí.

Nejvíce radosti bývalo ze sněhu, stavěli se sněhuláci, jezdilo se na saních doma vyrobených i bruslit se chodívalo do Hrušek k rybníku. Každý kopeček byl uježděný, kdo neměl sánky, vozil se na lopatě, nebo dušku z bečky. Kdysi po třícátých letech si dovednější hoši udělali bob, na který se vešlo až 10 osob. Jezdili na něm od odpoledne až do pozdního večera, od křížku na silnici ke Slavkovu až po dnešní stanoviště autobusu. A přitom bylo křiku a veselí i pádů, ale žádné vážnější úrazy.

Doma v chaloupkách se tak nevářivalo jako dnes. Maso bylo jen o zabíjačkách a když se vykrmily husy nebo kačeny, vynešené slepice či králík poskytl svátečnější oběd.

Hlavní stravou chudších rodin byly brambory. Pochoutkou pak bramborové placky s mákem a mákem pečené na plotně. Mléko jen co dojila koza či kravka. K snídani se vařila česnečka a mnohdy do ní ani chleba nebývalo.

Babička Večeřová z horního konce říkávala „Žádná bída v lontě, dež só ve sklepe herteple, slípke krákořó po dvoře, prase kvičí v krmíku, koza mečí v chlívkó, v komoře je móka v truhle a trnke ve sleváko“. A stařeček k tomu připomínal: „a kořalka v demijóně“.

Jiné časy, jiné starosti.

A přece bylo tehdy mezi lidmi více srdečnosti, pospolitosti a sousedského porozumění i přes nějaké ty sváry, které se občas vyskytly, ale o tom zase někdy přišťe.

VÁNOCE CHUDOBNĚ, ALE VESELĚ

Z vyprávění babičky Boženy Mozně z Brna, naší rodačky.

Na vesnici rostlo mnoho dětí v chudých dělnických rodinách. S příchodem zimy se těšili na Mikuláše, hlavně pak na dárečky.

Z Mikuláše a hlavně čerta měly děti veliký strach. Jakmile zahrčel pod okny řetěz, každý se hleděl někam schovat — pod postel, do koutu za nábytek, kluci utíkali na dvůr, ba i na půdu. Některé rodiny si zvaly Mikuláše s čertem navečer domů. To se sešlo více maminek s dětmi, které se jich držely za sukně a moc se bály. Mikuláš se vyptával děti, zda byly hodné, poslouchají-li doma i ve škole, zda se dobře učí. Také musely říkat básničky a modlit se. Mikuláš děti podělal maličkostmi, čert ty nehodné kluky pohonil a bylo veselo, přesto, že převládal strach. Za Mikuláše i čerta byli oblečeni třeba tatínek a strýc z rodiny. Po odchodu těchto dvou se moc povídalo a těšilo se na ráno, protože každý čekal nadílku na přichystaný talíř nebo punčochu. Brzy ráno děti s nedočkavostí utíkaly k nadílce. Obyčejně tam našly nějaké jablko, sušené ovoce a také nějakou perníkovou figurku, panenku, miminko, karkulku, husara a podobně. Bylo to upečené z perníku a na něm sněhem přilepené obrázky. To si každý vystavil za okno a chodilo se dívat, co kdo dostal a chudobné děti záviděly dětem z bohatších rodin a sedláků. Radost však měly všechny děti a jeden druhému se chlubil, co dostal. Bylo vyprávění, radosti i zklamání dost a dost.

Hned po Mikuláši se děti těšily na vánoce. Před vánoce se chodilo na „roráty“, které začínaly brzy ráno v 6 hodin. Bylo napadeno sněhu, mrzlo, jen to praštělo, ulice nebyly osvětleny, nebyla ještě zavedena elektřina. A než jsme se nadáli, již tu byly vánoce. Stromeček nebyl ve všech rodinách a někde měli jen stromeček umělý. Stromeček strojili tatínek s maminkou tajně, aby děti věřily, že jej přinesl Ježíšek. Na stromečku byly ořechy, jablíčka a cukroví z různých formiček. Nesměl chybět ani

řetěz z barevných papírků. Náročnější ozdoby měly stromečky v bohatších rodinách. Na Štědrý den se držel půst — celá rodina, abychom uviděli zlaté prasátko. Ale nikdy jsme je neviděli. Před štědrovečerní večeří chodívali po dědině „pastýři“, zpěváci a hudebníci, hráli a zpívali koledy. Jeden měl na zádech krosnu, do které jim lidé dávali výslužku: uzené maso, špek, chudobní lidé koláče a někteří i nějaký peníz. Koledy se nesly dědinou a zvyšovaly slavnostní atmosféru. Někteří lidé chodívali před štědrovečerní večeří na hřbitov za svými zesnulými, aby jim rozsvítili světlo na hrobě.

K večeři zasedala celá rodina. První byla ryba — zavináče nebo sled s chlebem, pak čaj s vánočkou a trochou medu. Nescházel kamenný hrnec, plný vařeného sušeného ovoce. Na tom si děti pochutnávaly ještě několik dnů po vánocích. Po večeři zazvonil zvonek (obyčejně natažený budík na zvonění) a všichni spěchali ke stromečku. Na stromečku svítily svíčky a dárky byly většinou věci potřebné k oblečení a obutí, neb nějaká maličkost pro děti. Potom se zpívaly koledy, ale brzy se šlo spát, to abychom nezaspali „jitřní“ mši — o 5 hodinách ráno.

Zakrátko bylo Tří králů. Na tento svátek se těšili hlavně kluci. Domluvili se tři kamarádi, půjčili si od tatínků bílé košile, udělali si vysoké čepice z papíru — a chodili koledovat po domech. Jednomu z nich načernili tvář, aby dělal „černého vřadu“ a zpívali koledu: „My tři králové, my k vám jdeme, štěstí, zdraví vám přejeme...“. Dostali někde nějaký drobný peníz nebo něco k snědku. Chodilo se i do druhých vesnic a když se tam setkali s jinými třemi králi, tak se třeba i pobili. Domů se vracovali až navečer a vykoledované drobné peníze přinesli rodičům, kteří každý takový přínos uvítali, neboť tři krále dělali jen kluci z chudobných rodin. Ti z bohatších rodin jim záviděli, protože neměli o čem vyprávět.

Z MYSLIVECKÉ LATINY

Pytlák Mrňousek ve snaze uživit svou početnou rodinu, lovil v revíru pravidelně jeleny. Všichni pracovníci polesí o tom věděli, ale s ohledem na velkou chudobu Mrňouskovy rodiny jej nepronásledovali. Nešlo jim na rozum, jak to, že Mrňousek loví ty nejlepší jeleny, jaké oni nemohli ulovit. Věděl to i hajný Říha. Jednou, když se natrefil k tomu, jak pytlák ulovil kapitálního jelena, vystoupil z husté mlaziny a povídá: „Poslechněte, Mrňousku, že nám lovíte jeleny, to by vám prošlo, ale jak to děláte, že lovíte ty nejlepší kusy, na které my se nedostaneme?“ Mrňousek si prohrábl vous a povídá: „To máte tak, hajnej, já jsem dost pověřčivý a když jdu na jelena, popleskám po zadku hezkou ženskou a to mi přinese štěstí.“ Hajný Říha neřekl ani slovo, otočil se a šel lesem domů. Po čase šel zkusit štěstí na pěkného jelena. Později odpoledne vyšel z hájovny zadními vrátky a hajdy k lesu. Pod lesem jeho manželka — hezká žena — kopala brambory. Hajný si vzpomněl na Mrňouskova slova a potichu přišel k hajné a popleskal jí po sukni. Hajná se ani neotočila, jen povídá: „Á, pan Mrňousek — zase na jelena, zase...?“

Myslivec Buchala byl náruživý lovec. Když byl jednou vedoucí honu vyslán, aby zastupoval leč, vyrazil z místa, chtivý úlovku. Po chvíli cesty se z příkopy zvedli bažantí kohouti. Buchala sáhl po pušce, ale hrůza... — puška zůstala stát opřená o zídku, odkud jej vedoucí lovu vyslal zastupovat.

Dva myslivci, vlastníci statné ohaře, — rváče, nemohli chodit blízko sebe, aby se jim psi neporvali. A přece je neuhlídali a došlo ke rvačce. Nebylo to nic vážného, jen naježená srst a drobné šrámy. Druhý den se ptala manželka majitele jednoho ze rváčů: „Prosím tě, co to má ten náš pes za díry v uších?“ „Nechal jsem mu udělat dírky pro náušnice!“

JAK HAJNÝ POLÁŠEK VYHNAL Z LESA HRABĚTE PÄLFÝHO

Slavkovské panství po hrabatech Kauniců získal hrabě Pälffy, maďarské národnosti. Jednou v polovině třicátých let se vydal na předvánoční lov do heršpického katastru. Nad Nížkovicemi vystoupil ze saní a pěšky se ubíral zasněženou cestou k lesu. Snad ani nevěděl, že vrchní nadlesní nařídil všem hajným co nejpřísnější střežení všech lesních přístupů.

V místech u „Šraňku“ (dodnes se název užívá), střežil svůj revír hajný Polášek z Heršpic, horlivý panský služebník. Bedlivě střežil svůj rajón. A dočkal se. Kolem deváté hodiny dopolední přichází člověk v ošumělém mysliveckém obleku. Hajný zastoupil přichozímu cestu s výzvou: „Halt! — stát, ani krok dál — do lesa se nesmí! Zakázal to sám pan hrabě!“ Cizí muž se zastavil a povídá: „Vždyť já jsem hrabě a jsem ve svém revíru!“ Polášek hraběte nikdy před tím neviděl, představoval si jej zcela jinak, více po panskou, a vyjekl: „To by mohl říci každý vandrák, že je hrabě!“ Namířil na hraběte pušku a nakázal: „Čelem vzad a ven z lesa, nebo budu střílet!“ Hraběti nezbylo nic jiného, než se vrátit zpět k nízkoviccké cestě.

Pozdě odpoledne, po ukončení honitby, soustředil se všechen lesní personál i s úlovky na myslivně „Bílý vlk“. Tam také horlivý panský služebník hajný Polášek poznal svůj omyl. Před mužem, kterého zrána vyhnal z lesa, klekl na kolena a prosil o odpuštění. Byl to opravdu hrabě Pälffy, který ale ku podivu všech přítomných Poláška za urážku nepotrestal, ale veřejně pochválil a odměnil. Za služební horlivost a věrnost nařídil Poláškovy vyplatit v hotovosti 200 Kč, což tehdy znamenalo více jak jednoměsíční plat hajného.

J. Ocásek z Heršpic.